

Tänavu võiks sajurekordeid tähistada

Sadas, sadas ja sadas, ja Notsu arutas endamisi, et kogu oma eluea jooksul – aastaid oli tal juba taevas teab kui palju; kas kolm või koguni neli – polnud ta iialgi nii palju vihma näinud.

(A. A. Milne, "[Karupoeg Puhh](#)")

AIN KALLIS

Palamuse Gümnaasiumi 4.klassi tantsijad

Foto: Helena Pass

Sel suvel räägitakse palju vihmast (“Kas on nii vastikult vihmast suve enne olnud – muudkui padukad?!”) Vastikuks on paljude jaoks need kuud muutnud mitte niivõrd [vihm](#), kui just jahedus – viimati oli heinakuu esimene kümme päeva nõnda külm 1995. aastal, samas oli nüüd sademeid vaid 58% pikaajalisest keskmisest.

Ja niinimetatud padukaid on olnud, kuid harva – selliselt võiks tituleerida vaid väga tugevat vihmahoogu. Ka siinsed uputused, meie ilmarekordid, on palju-palju nõrgemad maailma samalaadseist. Õnneks.

Nagu teame, on sademete hulk horisontaalsel pinnal moodustunud veekihi paksus millimeetrites, kui see ei nõrgu pinnasesse, aurustu ega voola ära. Üks millimeeter vihma tähendab ühe liitri jagu vett ruutmeetril.

Kui palju on palju?

Palju siis Eestis sajab keskmiselt ehk “normikohaselt”? Viimatised kliimanormid on ilmteenistuses arvatud aastate 1981–2010 järgi. Nii võiks juulis meil vihma sadada umbes 72 mm jagu, Tallinnas rohkem – 84, saartel vähem (Vilsandil 49 mm).

Kuidas see kaelalangev veekogus meid mõjutab, sõltub paljus sellest, kuidas ta ajas jaotub (kas tibutab iga päev või tuleb harva nagu oavarrest), s.t milline on saju intensiivsus.

Vihma intensiivsus on sademete hulk ajaühikus, tavaliselt esitatuna millimeetrites ühe minuti kohta. Seda on raske mõõta – varem sai taolisi andmeid vaid erelistelt vihma isekirjutajatelt (pluviograafidelt), nüüd aitavad elektroonilised sadememõõturid.

Traditsiooniliselt määratakse sademete kogust ööpäeva, kuu ja aasta kohta. Klimatolooge huvitavad samuti igasugused rekordid, näiteks sademete maailmarekordeid lugesin ühes teatmikus kokku isegi 48 (1, 3, 5, 15 minuti jne, ka nädala kohta!).

Ameerika Ühendriikide iseseisvuspäeval, 4. juulil 1956 sadas [Marylandi](#) osariigis Unionville’is pärastlõunal enneolematu paduvihm, mille intensiivsuseks arvutati 31,2 mm/min. Pool Eesti kuunormist vaid ühe minutiga!

Barot’ ilmajaamas Kariibi mere [Guadeloupe](#)’i saarel kallas 26. novembril 1970. aastal veelgi kõvemini – 38 mm/min. Rekordiks ei ole seda näitu aga ametlikult kinnitatud.

Cherrapunji ilmajaamas Indias tuli 1861. aasta juulis maha kokku 9299 mm ehk 9,3 meetrit vett. Hea, et see ikka mäge mööda alla voolas...

Mis on meil vastu panna? Peaaegu täpselt 60 aasta eest, 23. juulil 1957 mõõdeti Toomal kaks saju intensiivsuse rekordit: 3,6 mm vihmavett minutis (mõõdetud 3 minuti jooksul) ja 2,3 mm/min 10 minuti kohta. Vahe kümnekordne...

Lühikesed, kuid intensiivsed padusajud võivad teha palju kurja. Üks selline viis 11. juuni õhtul minema tüki maanteepeervest Tartumaal Tatra orus ja uputas Tartus madalamaid tänavaid. Sellised suvised äikesevihmad võivad esineda üpris kitsal maa-alal.

Viimati nimetatud sadu oli tugev just Tartu ümbruses: ülikooli ilmajaam füüsikahoone katusel registreeris vihma koguseks 23,7, maaülikooli oma 16,8 mm. Umbes samal ajal mõõdeti Piigastes sademeid 3,2 mm, [Tõravere](#) ilmajaam ja Elva jäid sel päeval aga täiesti kuivale.

Teine tähtis ilmarekord püstitati 45 aastat tagasi Saaremaal – 4. juulil 1972 sadas seal ööpäevaga maha 148 mm vett, üle kahe kuunormi! Võrdluseks maailmarekord – 1825 mm 7.–8. jaanuaril 1966. aastal Réunioni saarel [India ookeanil](#). Jällegi vahe enam kui kümnekordne.

Lausa neli kuunormi

Veel üks rekordi aastapäev – 1987. aasta augustis sadas Haanja mõõdupostis 351 mm vihma ehk neli Võru kuunormi. Haanja kõrgustiku mõju ei saa muidugi võrrelda [Himaalajaga](#).

Cherrapunji ilmajaamas Indias tuli 1861. aasta juulis maha kokku 9299 mm ehk 9,3 meetrit vett. Hea, et see ikka mäge mööda alla voolas...

Lõpuks veel üks ilmaaavutus, mis on seotud vihmaga. Õieti küll selle puudumisega. Nimelt ei sadanud 2002. aasta augustis, seega 15 aastat tagasi, Lõuna-Eestis (Valgas, Võrus) piiskagi vihma. Üleilmne rekord – Tšiilis Aricas ei sadanud jutti 173 kuud (1903–1918).

On sellest loost puhkajaile ka mingit lohutust?